

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleid

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten

November 2020

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Maatschappelijk Verantwoord Beleggen	4
2.1	Algemeen	4
2.2.	Onze MVB-overtuigingen	4
3.	Uitgangspunten	7
3.1	Het UN Global Compact en de OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen vormen uitgangspunten	7
4.	MVB-Instrumenten	8
4.1	Invulling	8
4.1.1	Screening op schendingen van internationale normen	8
4.1.2	Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen	9
4.1.3	Uitsluitingsbeleid	10
4.1.4	Doelinvesteringen, Green bonds	11
4.1.5	Stemmen op aandeelhoudersvergadering	11
5.	Reikwijdte beleid	12
5.1	Toepasbaarheid Beleid	12
5.2	Aandelen	12
5.3	Vastrentende Waarden	12
5.4	Vastgoed	13
5.5	Alternatieve Beleggingscategorieën	14
5.5.1	Private Equity	14
5.5.2	Infrastructuur	14
6.	Rapportage	16
6.1	Thema Gezondheid	17
7.	Bijlagen	18

1. Inleiding

Teneinde de beoogde pensioenuitkering op korte en lange termijn te realiseren wenst Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten de toevertrouwde middelen op een verantwoorde en solide wijze te beleggen. De doelstelling van het beleggingsbeleid is het beheeren van de beleggingen zodanig dat mede met de beleggingsresultaten kan worden voldaan aan de pensioenverplichtingen en de toeslagambitie van het fonds. Dit sluit aan bij de langetermijnwaardecreeatie die het pensioenfonds beoogt: een goed en betaalbaar pensioenfonds voor nu en voor in de toekomst.

Het pensioenfonds belegt vanuit de 'prudent person' gedachte. Hierbij moeten de beleggingen voldoen aan kwalitatieve beginselen van veiligheid, kwaliteit en spreiding van risico's. Dit houdt onder andere in dat het beleggingsbeleid wordt afgestemd op de verplichtingenstructuur van het pensioenfonds tegen marktwaarde. Hierbij wordt rekening gehouden met de wettelijke eisen die onder het financieel toetsingskader aan het beleggingsbeleid en risicomanagement worden gesteld. DNB houdt hier toezicht op.

Het pensioenfonds heeft daarom de volgende doelstellingen geformuleerd:

- Het streven naar zo veel mogelijk zekerheid om in totaal een toeslag van gemiddeld ten minste 3%-punt per jaar te kunnen geven, rekening houdend met de voor toeslagverlening geldende wettelijke voorwaarden.
- Het met zoveel mogelijk zekerheid garanderen van de nominale pensioenaanspraken en ingegane pensioenrechten, inclusief de onvoorwaardelijke toeslagen van 2%-punt per jaar.

In dit document is het beleid van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten (het Pensioenfonds) rond Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) uiteengezet. Het is een integraal onderdeel van het totale beleggingsbeleid zoals verwoord in het Strategisch beleggingsplan en het jaarplan van het Pensioenfonds. Het fonds voert een MVB-beleid sinds 2008 en rapporteert over de invulling van het verantwoord beleggen beleid twee maal per jaar op de website. Het Pensioenfonds voldoet aan de eisen die gesteld zijn vanuit de Wet verplichte Beroepspensioenregeling (WvB), artikel 130, waarin van het Pensioenfonds wordt verlangd dat het in het jaarverslag rapporteert "*hoe in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu, klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen*".

De opbouw van dit document is als volgt. Ten eerste wordt ingegaan op de relatie met de algemene beleggingsbeginselen (investment beliefs), gevolgd door de gekozen uitgangspunten voor MVB, daarna wordt ingegaan op de door het fonds ingezette MVB-instrumenten en ten slotte is de reikwijdte van het gevoerde beleid beschreven.

2. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

2.1 Algemeen

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten houdt bij het beleggen rekening met mens, milieu, duurzaam ondernemen en hoe ondernemingen worden bestuurd. Het gaat bij onze beleggingskeuzes om een goed én verantwoord rendement. Daarom besteden wij waar nodig en mogelijk in ons beleggingsbeleid aandacht aan ecologische, sociale en governance (ESG) onderwerpen. Het Pensioenfonds verwacht dat rekening houden met ESG onderwerpen in het beleggingsproces bijdraagt tot een beter inzicht in de risico's die aan de individuele beleggingen zijn verbonden.

Transparantie is onlosmakelijk verbonden aan een goed verantwoord beleggen beleid. Wij geven in dit document aan hoe het Pensioenfonds invulling geeft aan maatschappelijk verantwoord beleggen. In december 2018 heeft het Pensioenfonds het International Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant ondertekend. Het IMVB convenant is een samenwerking tussen Nederlandse pensioenfondsen, non-gouvernementele organisaties, vakbonden en overheid om tot gelijklopend instrumentarium en rapportages te komen ten aanzien van MVB. Met dit convenant kiest het Pensioenfonds voor een aanpak waarbij de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights als basis worden genomen in het verantwoord beleggen beleid.

2.2. Onze MVB-overtuigingen

Het Pensioenfonds heeft op gestructureerde wijze zijn MVB-overtuigingen, MVB-thema's en MVB-ambities benoemd en vastgelegd. Deze set van overtuigingen vormen samen met een aantal uitgangspunten de basis van het MVB-beleid.

Deze MVB-overtuigingen zijn aanvullend op het investment belief dat ook in het beleggingsplan van het Pensioenfonds is opgenomen: *Het Pensioenfonds streeft ernaar om over een steeds groter gedeelte van de portefeuille een verantwoord beleggingsbeleid te voeren. Verantwoord beleggen is niet de belangrijkste drijfveer bij het inrichten van de portefeuille, maar er is wel een ambitie om MVB een steeds prominentere rol te laten spelen in de portefeuille.*

MVB-overtuigingen:

1. *Wij vinden het belangrijk om er actief voor te zorgen dat onze beleggingsportefeuille zoveel mogelijk gevrijwaard is van maatschappelijk onwenselijke activiteiten volgens ons MVB-beleid. Het pensioenfonds streeft ernaar om over een steeds groter gedeelte van de portefeuille een verantwoord beleggingsbeleid te voeren.*
2. *Bij de vormgeving en doorontwikkeling van het MVB-beleid zal het pensioenfonds het risico-rendement perspectief van beleggingen in combinatie met het maken van sociale- of milieu-afwegingen als belangrijke drijfveren meenemen. Deze drijfveren zijn bepaald vanuit het perspectief van de fysiotherapeut als deelnemer.*
3. *Bij toepassing/uitbreiding van het MVB-beleid nemen wij het kostenaspect ervan te allen tijde in overweging. Wij zullen bij het inzetten van MVB-instrumenten & oplossingen altijd meewegen of de kosten in verhouding staan tot de reikwijdte en het effect op de beleggingsportefeuille.*

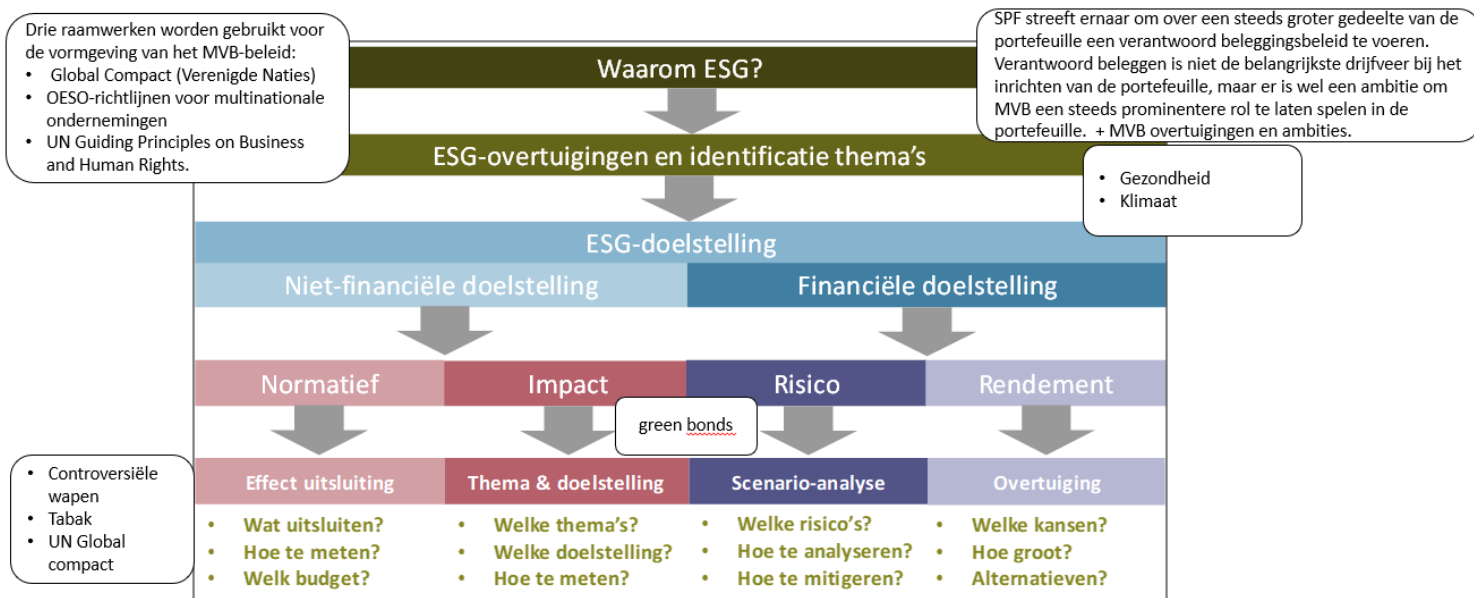
4. *Met als doel bij te dragen aan een toekomstige leefbare wereld richt het pensioenfonds haar beleggingsbeleid maatschappelijk verantwoord in, waarbij verder wordt gekeken dan wettelijke vereisten en aansluiting wordt gezocht bij de uitgangspunten zoals die door de OESO en Verenigde Naties zijn geformuleerd.*

MVB-ambitie:

1. *Wij nemen een volgende houding aan ten aanzien van MVB-ontwikkelingen, dat betekent dat wij die MVB-beleidsopties inzetten die breed in de markt beschikbaar zijn.*
2. *Het is onze ambitie om mee te lopen met de MVB-marktontwikkelingen en hierdoor een gemiddelde positie in te nemen op het gebied van duurzaamheid binnen de Nederlandse pensioenwereld.*
3. *Wel willen wij op het voor deelnemers relevante thema 'gezondheid' extra nadruk leggen.*

Mede geïnspireerd door de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties heeft het Pensioenfonds het thema Gezondheid centraal gesteld. Het thema Gezondheid heeft een sterke relatie met de deelnemer/fysiotherapeut. Het prioriteren van het thema Gezondheid lijkt passend gezien de achterban, sector en brede maatschappelijke vraagstukken die spelen op dit vlak en de impact die dit heeft op specifieke sectoren in de beleggingsportefeuille.

Het thema Gezondheid is tevens te verbinden aan SDG 3: *Good health and well-being*. De Sustainable Development Goals is een initiatief van de Verenigde Naties en bevat 17 maatschappelijke doelstellingen om op mondiaal niveau substantiële voortgang te boeken.

Concrete beleidsvoornemens, doelstellingen en invulling beleidsinstrumenten 2021-2024

Verdere ESG verankering in het beleggingsproces

- Onderzoeken hoe ESG verder verankerd kan worden in de beleggingscyclus op ALM-niveau en portefeuilleconstructie. Mogelijkheden onderzoeken om klimaatscenario's mee te nemen in ALM studie.
- Implementeren van de ESG-meter om inzicht te verkrijgen op ESG- en klimaatrisico's in de beleggingsportefeuilles en doelstellingen te formuleren.
- Onderzoeken en vaststellen van prestatiedoelstellingen (ESG en CO₂) voor de creditsportefeuille.
- Onderzoek naar mogelijkheden van ESG integratie bij aandelenportefeuille, waarbij ook gekeken wordt naar:
 - Overgaan van fondsen naar discretionaire mandaten
 - Mogelijkheden voor ESG best in class of low carbon indices

Verdere Inzet van instrumenten

- Uitsluiten: Onderzoeken mogelijkheden voor het uitsluiten van ondernemingen gerelateerd aan kolen en teerzanden, inclusief het vaststellen van het percentage dat wordt uitgesloten.
- Engagement: afhankelijk van deelnemersuitvraag starten met thematisch engagement op Gezondheid en Klimaat.
- Stemmen: in geval van aandelenmandaat, starten met stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Impact

- Opstellen van streefallocatie van Greenbonds in credit portefeuille
- Onderzoek naar zorg- en klimaat gerelateerde doelstellingen via private equity en infrastructuurportefeuille (na ALM studie)

Overige acties

- Elk jaar wordt een MVB-jaarkalender opgesteld waarin concrete en tijdsgebonden actiepunten zijn opgenomen. Deze wordt periodiek besproken in het bestuur dan wel de beleggingsadviescommissie

3. Uitgangspunten

3.1 Het UN Global Compact en de OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen vormen uitgangspunten

Voor het verantwoord beleggen beleid hanteert het Pensioenfonds drie belangrijke internationaal geaccepteerde raamwerken voor verantwoord ondernemen, namelijk: het Global Compact van de Verenigde Naties (UN Global Compact), de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-richtlijnen) en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (Guiding Principles).

Het *UN Global Compact* heeft betrekking op vier hoofdthema's:

- Mensenrechten;
- Arbeidsnormen;
- Milieu;
- Anticorruptie.

Het UN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (zie bijlage 1). Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, principes van de International Labour Organisation (ILO), de Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling en de VN conventie tegen corruptie. Het UN Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun eigen invloedsfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

De *OESO-richtlijnen* onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook nog consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen.

De *Guiding Principles* geven internationaal geaccepteerde richtlijnen over hoe ondernemingen met mensenrechten dienen om te gaan. Deze raamwerken en de genoemde thema's vormen een belangrijk uitgangspunt voor ons MVB-beleid.

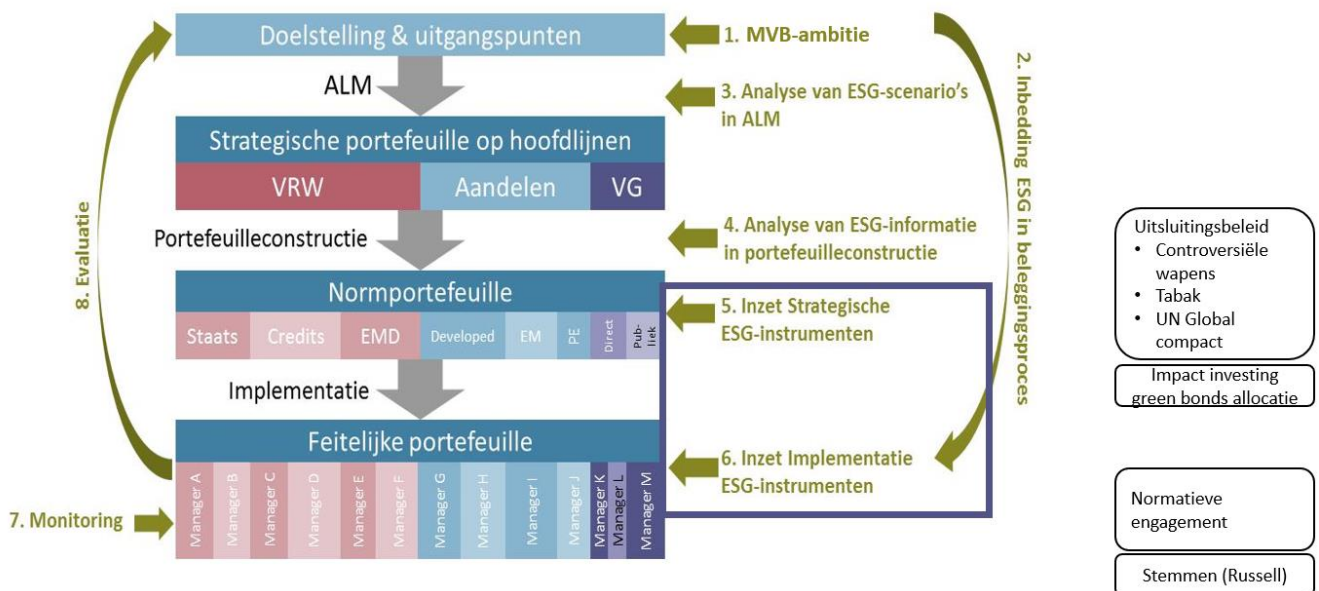
Normatieve ondergrens

Daarnaast hanteert het Pensioenfonds een aantal uitgangspunten om haar normatieve ondergrens te borgen. Voor de definitie van deze ondergrens maken wij onderscheid tussen producten die het Pensioenfonds onacceptabel vindt (controversiële wapens en tabak) en ondernemingsgedrag van ondernemingen die de uitgangspunten van het UN Global Compact ernstig en structureel schenden. Voor staatsobligaties geldt dat niet belegd mag worden in obligaties van landen waartegen de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties een sanctie heeft uitgeroepen (landenbeleid).

4. MVB-Instrumenten

Verantwoord beleggen kan op verschillende manieren worden ingevuld. Daarbij staan diverse instrumenten ten dienste van het Pensioenfonds. Het Pensioenfonds kiest voor een combinatie van verschillende instrumenten voor de uitvoering van MVB-beleid. Bij het in praktijk brengen van het MVB-beleid maken wij gebruik van de volgende MVB-instrumenten:

1. Screening op schendingen van internationale normen
2. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen;
3. Uitsluitingsbeleid;
4. Doelinvesterings, green bonds;
5. Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen; en
6. ESG-integratie, het integreren van duurzaamheidsinformatie in de beleggingsprocessen.

4.1 Invulling

4.1.1 Screening op schendingen van internationale normen

Om goed inzicht te krijgen of ondernemingen zich houden aan de internationale normen, zoals verwoord in het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights, laat het pensioenfonds periodiek de beleggingen screenen. Dat betekent dat het beleggingsuniversum wordt gecheckt op ondernemingen die mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptieregels schenden. Hierbij wordt gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. Dit betekent:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.

- Met Schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen of kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voorafging aan de negatieve impact.

Door het screenen van de beleggingen en het beleggingsuniversum kunnen we risico's (negatieve Impact) voor de samenleving en milieu identificeren. Door middel van het Normatieve engagement programma (zie tevens paragraaf 4.1.2) spreken we ondernemingen aan op hun gedrag om zo de (potentiële) negatieve impact te voorkomen of te verminderen. Over het monitoren van voortgang en de resultaten van dialoog rapporteren wij periodiek. Wanneer een onderneming schade heeft veroorzaakt aan samenleving of milieu zal de onderneming nadrukkelijk worden opgeroepen tot herstel- en verhaalmogelijkheden voor degene die schade hebben geleden.

4.1.2 Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen

Wij vinden het belangrijk om als betrokken belegger actief de dialoog aan te gaan met ondernemingen waarin wij beleggen (dit geldt voor zowel aandelen als voor bedrijfsobligaties), met als doel een positieve gedragsverandering te realiseren bij de onderneming en de onderneming aan te sporen tot lange termijn waardecreatie. Naast beïnvloeding van ondernemingsgedrag is een tweede doel om standpunten en kennis uit te wisselen. Engagement is dan ook een centraal instrument binnen ons MVB-beleid.

Normatieve dialoog

Een belangrijke reden om de dialoog aan te gaan met een bedrijf is dat de onderneming belangrijke principes op het vlak van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu of corruptie schendt. Wij noemen deze vorm van dialoog de normatieve dialoog omdat hieraan een set van internationaal breed geaccepteerde normen ten grondslag ligt. Deze principes zijn verankerd in internationaal breed geaccepteerde verdragen.

Deze verdragen vormen op hun beurt weer een belangrijke basis voor de internationale normenkaders zoals die van UN Global Compact, de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles . Wanneer ondernemingen de normen en principes schenden of dreigen te schenden starten wij een dialoog, met als doel de gedragsschending op te heffen. Op deze manier beheersen wij financiële, maatschappelijke en reputatierisico's van onwenselijk ondernemingsgedrag.

Het beleggingsuniversum wordt elk kwartaal gescreend op het schenden van één of meerdere principes van UN Global Compact en OESO-richtlijnen. Bij vermoedens van een mogelijke schending wordt een dialoog gestart om escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending wordt de dialoog met ondernemingen gestart met als doel de schending op te heffen en mogelijke nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen. Daarnaast wil het Pensioenfonds invloed uitoefenen op ondernemingen, via engagement, om te zorgen dat de klachten van gedupeerden worden gehoord en dat zij uiteindelijk genoegdoening krijgen voor de schade. Wanneer de onderneming de schending niet binnen de voor afgestelde termijn opheft, kan de onderneming worden uitgesloten van beleggingen.

4.1.3 Uitsluitingsbeleid

Wij vinden het belangrijk om de beleggingsportefeuilles te vrijwaren van maatschappelijk onwenselijke activiteiten. Wij voeren dan ook een uitsluitingsbeleid om onze normatieve ondergrens te borgen. Voor de definitie van deze ondergrens maken wij onderscheid tussen producten die wij onacceptabel vinden (controversiële wapens en tabak) en ondernemingsgedrag dat wij onacceptabel vinden (UN Global Compact Schenders). Ondernemingen die niet voldoen aan onze ondergrens sluiten wij uit van het beleggingsuniversum. Dat betekent dat de vermogensbeheerders die wij aanstellen niet in deze ondernemingen mogen beleggen.

De lijst met uitgesloten beleggingen is aan verandering onderhevig. Deze lijst wordt tweemaal per jaar herzien en gecommuniceerd door Achmea Investment Management aan de externe vermogensbeheerders. Aanpassingen worden gecommuniceerd via de halfjaarlijkse rapportage Verantwoord Beleggen. De volgende uitsluitingen gelden:

1. Controversiële wapens;
2. Tabak;
3. UN Global Compact schenders.

Controversiële wapens

Het Pensioenfonds kiest ervoor om niet te beleggen in ondernemingen die controversiële wapens produceren. Wij vinden wapens controversieel wanneer deze onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. Dit is de reden dat wij ons beleggingsuniversum op voorhand willen ontdoen van deze producten. In de praktijk gaat het om de volgende wapens:

1. Nucleaire wapens;
2. Biologische wapens;
3. Chemische wapens;
4. Antipersoonsmijnen;
5. Clustermunitie.

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt het Pensioenfonds aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland ondertekend zijn zoals het verdrag van Ottawa, (verbod op antipersoonsmijnen) en het verdrag van Oslo (verbod op clusterbommen) en bij het beleid van de Nederlandse overheid.

De lijst van uitgesloten ondernemingen op basis van controversiële wapens wordt elk halfjaar opnieuw vastgesteld aan de hand van het gekozen uitsluitingsbeleid en onderzoeksresultaten van een onafhankelijk onderzoeksbureau.

Tabak

Vanwege de aantoonbare negatieve effecten van roken op de volksgezondheid en de daarmee gepaard gaande gezondheidszorgkosten sluiten wij tabak uit van het beleggingsuniversum. Dit sluit goed aan bij het thema Gezondheid van het Pensioenfonds. Het tabaksbeleid is gericht op de directe vervaardiging van tabaksproducten (waaronder sigaretten, sigaren, pijp en/of losse tabak, pruimtabak en/of snuiftabak, rookloze tabak en rauwe, bewerkte, gereconstitueerde en/of geëxpandeerde tabak).

De lijst met uitgesloten beleggingen is aan verandering onderhevig. Deze lijst wordt elk halfjaar opnieuw vastgesteld.

UN Global Compact schenders

Het Pensioenfonds kiest ervoor om ondernemingen die de principes van de UN Global Compact structureel schenden uit te sluiten van beleggingen. Wij vinden ondernemingsgedrag onacceptabel wanneer de onderneming op grove en structurele wijze internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en (anti)corruptie schendt. Wanneer wij vaststellen dat er op structurele wijze sprake is van schendingen van UN Global Compact principes, OESO richtlijnen of Guiding Principles, gaan wij over tot het uitsluiten van de onderneming uit het beleggingsuniversum.

4.1.4 Doelinvesterings, Green bonds

Het Pensioenfonds heeft de ambitie te investeren in innovatieve en/of duurzame projecten of ondernemingen via zogenaamde doelinvesterings (impact investing). Daarbij gaat het om beleggingen die niet alleen een goed rendement opleveren tegen een aanvaardbaar risico maar ook bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke kwesties zoals klimaatverandering. Het Pensioenfonds ziet in Green bonds een instrument om invulling te geven aan deze ambitie binnen de vastrentende waarden portefeuille. Het Pensioenfonds belegt in het Achmea Investment Management Green Bond fund. Het fonds belegt wereldwijd in kwalitatief hoogwaardige Green Bonds. Dit zijn obligaties waarvan de opbrengsten uitsluitend gebruikt worden om projecten of activiteiten met een aantoonbaar positief effect op het milieu of klimaat te financieren.

Voor de staat- en bedrijfsobligatieportefeuilles zijn green bond streefallocaties opgesteld. Deze streefpercentages worden periodiek geëvalueerd. De doelallocatie is in 2020 vastgesteld op 2,5%.

4.1.5 Stemmen op aandeelhoudersvergadering

Corporate governance wordt vaak omschreven als goed ondernemingsbestuur. Het heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende organen van een onderneming zoals de raad van bestuur, raad van commissarissen, aandeelhouders en andere belanghebbenden, waarbij rekenschap, transparantie en toezicht een centrale rol spelen. Het uitoefenen van stemrechten op aandeelhoudersvergaderingen is een van de belangrijkste aandeelhoudersrechten. Het Pensioenfonds onderschrijft de uitgangspunten voor goed ondernemingsbestuur van het International Corporate Governance Network en de Nederlandse Corporate Governance Code.

Omdat het Pensioenfonds veelal belegt in aandelenbeleggingsfondsen is het voor het Pensioenfonds niet mogelijk om voor dit deel zelf stemrecht uit te oefenen bij ondernemingen waarin de beleggingsfondsen beleggen. Het stemrecht is dan voorbehouden aan de beheerder van het beleggingsfonds.

5. Reikwijdte beleid

5.1 Toepasbaarheid Beleid

Het Pensioenfonds maakt voor het beheer van het vermogen gebruik van meerdere externe vermogensbeheerders. Het MVB-beleid kan direct worden toegepast op beleggingen die zijn vormgegeven in eigen beleggingsmandaten van het Pensioenfonds. Wanneer het Pensioenfonds echter gebruikmaakt van beleggingsfondsen is het niet mogelijk een eigen MVB-beleid toe te passen. Dan is het beleid van de aangestelde fondsbeheerder leidend voor de invulling en uitvoeringen van een eventueel MVB-beleid. ESG is een belangrijk onderdeel bij de selectie door SPF van deze fondsen, waarbij expliciet wordt gekeken, conform de investment case van SPF of het fonds voldoet aan de minimale ESG criteria zoals gedefinieerd door SPF. Gezien de samenstelling van de huidige portefeuille is het niet mogelijk om het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid op alle beleggingen toe te passen. Bij (wijzigingen van) de samenstelling en invulling van de beleggingsportefeuille en manager selectie worden MVB-overwegingen meegenomen.

5.2 Aandelen

De wereldwijde aandelenbeleggingen voor ontwikkelde markten en opkomende markten zijn momenteel voor het overgrote deel ondergebracht in (multi-manager) beleggingsfondsen bij Russell Investments en Robeco waarin meerdere institutionele beleggers participeren. Dit betekent dat het niet mogelijk is om de eigen uitgangspunten van het MVB-beleid toe te passen. Wel voert Achmea Investment Management namens het Pensioenfonds een dialoog met ondernemingen in de aandelenportefeuille die UN Global Compact principes hebben geschonden. Russell Investments en Robeco voeren een eigen MVB-beleid, bestaande uit het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen, het aangaan van een dialoog met ondernemingen en het uitsluiten van controversiële wapens (clustermunitie) en (alleen Robeco) tabak. Russell Investments en Robeco rapporteren jaarlijks op hoofdlijnen over het gevoerde MVB-beleid. Het Pensioenfonds publiceert deze rapporten op haar website.

Daarnaast belegt het Pensioenfonds in een tweetal indexvolgende fondsen van BlackRock. Het Pensioenfonds heeft ervoor gekozen ESG-screened varianten te kiezen van de BlackRock indexoplossingen. Dit betekent dat ondernemingen die betrokken zijn bij productie en distributie van controversiële wapens en ondernemingen die als schender worden aangemerkt van de UN Global Compact principes (mensenrechten, arbeidsnormen, corruptie en milieu) worden uitgesloten. Dit uitsluitingsbeleid wordt toegepast op het BlackRock aandelen Europa beleggingsfonds en het BlackRock aandelen US beleggingsfonds waarin het Pensioenfonds belegt.

5.3 Vastrentende Waarden

Het Pensioenfonds heeft voor de Europese bedrijfsobligatieportefeuille een eigen discretionair mandaat. Dit betekent dat het uitsluitingsbeleid direct wordt toegepast op deze beleggingen. Als gevolg daarvan wordt er niet belegd in leningen van ondernemingen die controversiële wapens of tabak produceren of ondernemingen die de uitgangspunten van het UN Global Compact schenden. Het normatieve engagementprogramma is ook van toepassing op ondernemingen in de Europese bedrijfsobligatieportefeuille.

De wereldwijde High Yield beleggingen zijn ondergebracht in een beleggingsfonds van Achmea Investment Management waarvan producenten van controversiële wapens, tabak en UN Global Compact schenders zijn uitgesloten. Deze uitsluitingen gelden ook voor het Green bond fonds en het Lagere Overheden Kasgeldfonds van Achmea Investment Management. Voor deze fondsen wordt het engagement programma van Achmea Investment Management toegepast.

Voor staatsobligaties geldt dat niet belegd mag worden in obligaties van landen waaraan de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties een sanctie heeft opgelegd (landenbeleid).

Voor het discretionaire Emerging Markets Debt Local Currency mandaat bij Investec wordt ons MVB-beleid toegepast.

De ESG beoordeling van de bedrijfsobligatieportefeuille dient minimaal gelijk te zijn aan de ESG beoordeling van de benchmark.

5.4 Vastgoed

Het Pensioenfonds belegt in indirect vastgoed via Sweco Capital Consultants (Sweco CC) en streeft ernaar om zowel bij de beleidsbepaling (strategische en jaarplannen), als bij de uitvoering (investerings- en desinvesteringsbeslissingen en monitoring) duurzaamheidscriteria te integreren. Daarbij wordt aandacht besteed aan ecologische, sociale en governance (ESG) aspecten .

Voor de vastgoedportefeuille heeft Sweco CC een MVB-beleid ontwikkeld op de drie ESG-pijlers. Ten aanzien van de E-pijler wil Sweco CC de CO₂-voetafdruk van de vastgoedbeleggingen reduceren. Hiertoe zal de afdruk in toenemende mate in kaart worden gebracht en reductiedoelstellingen worden gesteld. Ten aanzien van de S-pijler inventariseert Sweco CC of fondsmanagers huurders hebben die op de uitsluitingslijst van het Pensioenfonds staan en gaat het de dialoog aan met fondsbeheerders over het thema Gezondheid & Welzijn. In dit kader zal Sweco CC fondsbeheerders uitdagen om zoveel mogelijk deel te nemen aan de Health & Wellbeing assesment van GRESB en de resultaten daarvan te delen met het pensioenfonds. Dit sluit goed aan bij het thema Gezondheid van het Pensioenfonds. Op het vlak van de G-pijler stimuleert Sweco CC transparantie in bestuur en rapportages en dringt ze aan op rapportages volgens maatstaven van de European Association for Investors in Non-Listed Real Estate Vehicles (INREV).

Daarnaast speelt informatie uit de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) een rol in het beheer door Sweco CC. Sweco CC meet welk deel van de vastgoedfondsen van het Pensioenfonds participeert in GRESB, welk deel de peer group outperformed en welk deel actief duurzaamheidsdoelen tracht te realiseren met behulp van actiepunten. Ieder jaar worden in de rapportagecyclus de resultaten van de fondsen die deelnemen aan de GRESB gedeeld met het pensioenfonds en besproken. Deze scores maar ook andere maatregelen die de fondsmanagers nemen in het kader van ESG worden meegenomen in de kwartaalrapportages en beleggingsformulieren van het betreffende fonds. Concrete GRESB-doelstellingen van het pensioenfonds zijn: Outperformance van de vastgoedportefeuille ten opzichte van de peer group. Meer dan 80% (gemeten in volume) van de vastgoedportefeuille heeft 4 of 5 sterren conform GRESB en nieuw geselecteerde fondsen moeten deelnemen aan GRESB of het voornemen hebben om deel te gaan nemen aan GRESB en een minimale rating hebben of nastreven van tenminste 3 sterren.

Wanneer een vastgoedbelegging terugvalt in de GRESB-rating zal Sweco CC dit fonds extra monitoren om minimaal weer terug te komen op de oude GRESB-rating.

Sweco CC hanteert bij het selecteren van nieuwe vastgoedfondsen in haar due-diligence diverse duurzaamheidscriteria en neemt deze criteria ook mee in de weging bij de selectie van de beste fondsen. Sweco CC bezoekt aandeelhoudersvergaderingen van de fondsen en maakt actief gebruik van het stemrecht. Daarnaast stelt Sweco CC duurzaamheid aan de orde zowel op de aandeelhoudersvergadering als door middel van engagement en dialoog rechtstreeks met de fondsbeheerder.

Twee maal per jaar wordt aan alle fondsmanagers gevraagd of en in hoeverre huurders in hun huurdersbestand aanwezig zijn die voorkomen op de uitsluitingslijst van het pensioenfonds. De uitkomsten worden door Sweco CC gerapporteerd aan het pensioenfonds.

Omdat het pensioenfonds een groot deel van haar vermogen in Nederlandse woningen belegd is er specifiek beleid ten aanzien van de NL-woningportefeuille vastgelegd. Het pensioenfonds monitort jaarlijks de ontwikkeling van de energie-labels van de Nederlandse woningen en daagt de vastgoedfondsen waar nodig uit voor verdere stappen naar een meer duurzame woningportefeuille.

5.5 Alternatieve Beleggingscategorieën

Bij het selecteren van nieuwe fondsen voor alternatieve beleggingscategorieën houdt het fonds rekening met de hiervoor genoemde MVB-uitgangspunten.

5.5.1 Private Equity

Bij het selecteren van private equity beleggingen worden ESG-criteria gehanteerd.

5.5.2 Infrastructuur

Het Pensioenfonds belegt in Infrastructuur via Achmea Investment Management en streeft ernaar om zowel bij de beleidsbepaling, als bij de uitvoering duurzaamheidscriteria te integreren. Daarbij wordt aandacht besteed aan milieu-aspecten, maar ook aan sociaal-maatschappelijke factoren en aan goed fondsbestuur en transparantie (ESG-criteria). Fondsmanagers worden actief aangespoord te beleggen conform de regels van de United Nations Principles for Responsible Investments (UNPRI) en deze regels te ondertekenen.

Het Pensioenfonds heeft er bewust voor gekozen om met haar infrastructuur beleggingen positieve klimaatimpact te maken en heeft dit in de portefeuille vastgelegd met een normallocatie van 25% voor de sector duurzame energie. Tevens worden fondsmanagers gevraagd om de CO₂-footprint van hun portefeuille in kaart te brengen, CO₂-doelstellingen te formuleren en hierover te rapporteren. Het Pensioenfonds verwacht van haar fondsmanagers dat zij ambitie tonen om hun MVB-prestaties continue te verbeteren.

Achmea Investment Management is lid van GRESB Infrastructure en stimuleert de fondsmanagers tevens lid te worden van de GRESB Infrastructure Benchmark en deel te nemen aan het jaarlijkse GRESB Infrastructure onderzoek. Op deze manier kunnen infrastructuur beleggingen op fonds- en asset niveau, gemonitord en met elkaar vergeleken worden op het gebied van ESG en andere

duurzame factoren. Alle fondsmanagers besteden in hun beleggingsrapportages steeds meer aandacht aan de ontwikkelingen op het gebied van ESG.

Achmea Investment Management hanteert bij het selecteren van nieuwe infrastructuurfondsen in haar due-diligence diverse duurzaamheidscriteria en neemt deze criteria ook mee in de weging bij de selectie van de beste fondsen. Daarnaast worden aandeelhoudersvergaderingen van de fondsen bijgewoond en gebruik gemaakt van het stemrecht. De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid komen aan de orde zowel op de aandeelhoudersvergadering als door middel van engagement en dialoog rechtstreeks met de fondsbeheerder.

6. Rapportage

Transparantie is onafscheidelijk verbonden aan een goed verantwoord beleggen beleid. Wij doen daarom twee maal per jaar verslag over de invulling van ons verantwoord beleggen beleid. Ook rapporteren wij over de wijze waarop instrumenten zijn ingezet op sociale, governance en milieuthema's. De rapportages zijn toegankelijk via de website. De volgende documenten worden gepubliceerd:

- Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleid;
- Halfjaarlijks Verantwoord Beleggen Verslag;
- Halfjaarlijks Voortgangsverslag Normatieve dialogen (voor het bestuur: niet publiek);
- ESG-beleid en –resultaten Russell Investments en Robeco;
- Overzicht beleggingen per jaareinde.

6.1 Thema Gezondheid

Het thema Gezondheid is passend bij beroepsgroep Fysiotherapeuten en het sluit aan bij SDG 3 Gezondheid en Welzijn.

Het Pensioenfonds draagt met de inzet van verschillende instrumenten bij aan verbetering van gezondheid in de breedste zin van het woord, zoals een gezonde leefstijl en een betaalbare en toegankelijke gezondheidszorg.

Uitsluiten van ondernemingen

Het Pensioenfonds geeft invulling aan het speerpuntthema gezondheid door zelf niet direct te beleggen in tabaksproducenten. Deze ondernemingen worden uitgesloten van beleggingen. Het pensioenfonds belegt niet in aandelen of bedrijfsobligaties van tabaksproducenten omdat deze producten een schadelijk effect hebben op de gezondheid.

Dialoog voeren met ondernemingen

Het Pensioenfonds gaat voor het speerpunt gezondheid de dialoog aan met ondernemingen. De dialoog kan op verschillende onderwerpen en met diverse ondernemingen worden gevoerd, bijvoorbeeld met de farmaceutische industrie over toegankelijkheid tot medicijnen, met de voedselindustrie over terugdringen van suiker in voedingsmiddelen maar ook bijvoorbeeld met de zware industrie over zorgdragen voor gezondheid en veiligheid van werknemers.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen is een belangrijke manier om invulling te geven aan de rol van betrokken beleggers en om invloed uit te oefenen op ondernemingen. Naast onderwerpen als de benoeming van bestuurders, het goedkeuren van de jaarrekening, beloningsbeleid en de uitgifte van aandelen staan steeds vaker aandeelhoudersvoorstellen op de agenda. Het Pensioenfonds belegt via beleggingsfondsen en kan daardoor niet direct stemmen op aandeelhoudersvergadering.

Integratie in het beleggingsproces

Binnen de interne beleggingsprocessen wordt rekening gehouden met Ecologische, Sociale en Goed bestuur factoren (ESG). Gezondheid maakt een integraal onderdeel uit van de Sociale-pijler. Binnen de beleggingscategorie bedrijfsobligaties worden de ESG factoren meegenomen in het beleggingsproces.

Samenwerken en onderschrijven van initiatieven

Het Pensioenfonds ondersteunt verschillende initiatieven op het gebied van gezondheid. De uitgangspunten en doelstellingen van de initiatieven worden meegenomen in de dialogen die wij voeren. In 2020 onderschreef het pensioenfonds het investor statement dat de farmaceutische industrie oproept tot internationale samenwerking bij de bestrijding van het coronavirus.

Het Pensioenfonds beoordeelt per investor statement of de ondersteuning daarvan passend is bij het thema gezondheid en/of MVB beleid van het fonds.

7. Bijlagen

Bijlagen 1 - De tien principes van het Global Compact

Het UN Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Ondernemingen die het UN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

- 1e principe: Ondernemingen dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en
- 2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

- 3e principe: Ondernemingen dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;
- 4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;
- 5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en
- 6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

- 7e principe: Ondernemingen dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;
- 8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en
- 9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

- 10e principe: Ondernemingen dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het UN Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

Bijlage 2 – De normatieve dialoog en internationale verdragen

OVERZICHT 1: MENSENRECHTEN EN GELIEERDE VERDRAGEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Mensenrechten	Principe 1	Ondernemingen dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
			V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
			VIII. Consumentenbelangen	ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen.
				Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid.
				Geneefse conventie.
				Haagse conventie.
	Principe 2	Ondernemingen dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

OVERZICHT 2: ARBEIDSNORMEN EN GELIEERDE VERDRAGEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Arbeidsrechten	Principe 3	Ondernemingen dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht.
				ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Ondernemingen dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 29 over dwangarbeid.
				ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Ondernemingen dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid.
				ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid.

				UN Verdrag over de rechten van het kind.
Principe 6	Ondernemingen dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen		ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning.
				ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.

OVERZICHT 3: MILIEU EN GELIEERDE VERDRAGEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Milieunormen	Principe 7	Ondernemingen dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan . Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Ondernemingen dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	Kyoto Protocol.
	Principe 9	Ondernemingen dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling. Agenda 21.

OVERZICHT 4: CORRUPTIE EN GELIEERDE VERDRAGEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Anti-corruptie	Principe 10	Ondernemingen dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	<u>III. Informatieverstrekking</u>	VN conventie tegen corruptie
			<u>VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing</u>	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			<u>X. Mededinging</u>	
			<u>XI. Belastingen</u>	